YHOYPEIO EGNIKHE OIKONOMIAE ГРАФЕЮ ППОУРГОУ Ofugia n. Lufuires 6 cos févos aveanoup176 6es 14/2/87 Mono rapuro

Apxeio-Adjel.

= Evor Anawouer reis

Μετά το 1975 οι περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες διόρθωσαν τις ανισορροπίες που προκάλεσε η πρώτη ενεργειακή κρίση στην οικονομία τους. Στην Ελλάδα τέτοια προσαρμογή δεν έγινε. Δεν έγινε προσπάθεια να αντιμετωπισθούν οι διαρθρωτικές αδυναμίες που είχαν σωρρευθεί από μία ταχύρυθμη μεν αλλά στρεβλή οικονομική ανάπτυξη. Αντίθετα συνεχίσθηκε μια πολιτική που στηριζόταν κατά κύριο λόγο, στην αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης και στις επενδύσεις στις κατοικίες.

Η δεύτερη ενεργειακή κρίση το 1979 όξυνε τα προβλήματα. Προσαρμογή πάλι δεν έγινε, τουναντίον στην περίοδο 1979-81 συνεχίσθηκε μιά πολιτική φυγής με αποτέλεσμα την περαιτέρω πτώση των επενδύσεων και την αύξηση της δαπάνης.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ στο τέλος του 1981 έδωσε προτεραιότητα στην άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων που είχαν σωρευθεί επί σειρά δεκαετιών. Η αναβολή όμως της προσαρμογής δεν μπορούσε να συνεχισθεί. Ελλείμματα της τάξης του 2,4 και 3,3 δισ.δολλάρια στις εξωτερικές συναλλαγές της χώρας το 1984 και 1985 οδήγησαν σε δυσβάστακτη αύξηση του εξωτερικού χρέους. Η διατήρηση του πληθωρισμού στο 20% σήμαινε συνεχή απώλεια εξωτερικών αγορών και ενίσχυση του φαύλου κύκλου υποτίμησης-πληθωρισμού-υποτίμησης. Σήμερα ο καθε Ελληνας πληρώνει στο εξωτερικό 40.000 δρχ. περίπου για να εξυπηρετηθεί το εξωτερικό χρέος. Γι΄ αυτό και τον Οκτώβρη του 1985 η Κυβέρνηση προχώρησε στην αναγκαία προσαρμογή με το διετές σταθεροποιητικό πρόγραμμα.

Η σταθεροποίηση αποβλέπει να μειώσει το εξωτερικό έλλειμμα και τον πληθωρισμό και έτσι σε συνδυασμό με μια σειρά από διαρθρωτικες βελτιώσεις να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για οικονομική ανάπτυξη. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται είναι ο συνδυασμός της συναλλαγματικής με την εισοδηματική πολιτική, που διαφυλάσσει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, καθώς και δημοσιονομική και νομισματική πολιτική με στόχο τον περιορισμό των ελλειμμάτων του δημοσίου τομεά και έλεγχο της ρευστότητας της οικονομίας.

Οι εξελίξεις του 1986 δείχνουν καθαρά ότι η πορεία της οικονομίας έχει τεθεί προς την επιθυμητή κατεύθυνση.

Τα δύο βασικά προβλήματα που το πρόγραμμα σταθεροποίησης είχε να αντιμετωπίσει ήταν ο πληθωρισμός και το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών. Για τον πληθωρισμό θέσαμε στόχο ποσοστό 16% από την αρχή ως το τέλος του 1986, σε σχέση με το 25% του 1985. Για το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών του ισοζυγίου πληρωμών θέσαμε στόχο 1,7 δισ δολλάρια το 1986, έναντι ελλείμματος 3,3 δισ.δολλαρίων του 1985.

Τα στοιχεία δείχνουν ότι οδηγηθήκαμε κοντά στους στόχους μας, τόσο σ΄εκείνον του 16% για τον πληθωρισμό όσο και στο στόχο του 1,7 δισ.δολλαρίων για το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και η μείωση των ελλειμμάτων κατά το 1986 έγινε χωρίς αύξηση της ανεργίας (αντίθετα, με μικρή μείωση) και με αύξηση του Α.Ε.Π. κατά μισή περίπου ποσοστιαία μονάδα.

Anjwon jia ioofijio

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ 1987

Το περιβάλλον μέσα στο οποίο κινείται δρα και αναπτύσσεται μια χώρα επηρεάζει αποφασιστικά τις εσωτερικές οικονομικές εξελίξεις. Οι περιορισμοί του διεθνούς περιβάλλοντος είναι ακόμα πιό έντονοι, όταν πρόκειται για μια μικρή ανοικτή οικονομία όωπς η ελληνική.

Οι χώρες του ΟΟΣΑ έχουν μπεί σε φάση βραδείας αλλά σταθερής οικονομικής ανάπτυξης με πολύ χαμηλούς ρυθμούς πληθωρισμού. Η πραγματικότητα αυτή μας υποχρεώνει να δώσουμε πρωταρχική σημασία στην καταπολέμηση του πληθωρισμού, προκειμένου να αποφύγουμε διορθωτικές παρεμβάσεις με συνεχείς διολισθήσεις ή υποτιμήσεις του εθνικού νομίσματος. Πρέπει να μπούμε όσο γίνεται γρηγορότερα σε μία φάση ανάκαμψης, διότι στην αντίθετη περίπτωση το τεχνολογικό χάσμα μεταξύ της χώρας μας και των ανταγωνιστριών χωρών θα διευρύνεται, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της χώρας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας.

Είναι γνωστό, ότι επενδύσεις και σύγχρονη τεχνολογία αλληλοεξαρτώνται και ότι για να μπορέσουμε να κερδίσουμε καλύτερη θέση στη διεθνή αγορά, θα πρέπει να αυξήσουμε το μερίδιο των επενδύσεων στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Η αύξηση των επενδύσεων θα αποτελεί μία πολύ πιο εύκολη υπόθεση απ΄ότι σήμερα, εάν διορθωθούν οι ανισορροπίες που χαρακτηρίζουν την ελληνική οικονομία, εάν φτάσουμε στο σημείο, όπου:

- (α) Ο πληθωρισμός πλησιάσει το μέσο όρο των χωρών της ΕΟΚ.
- (β) Το έλλειμμα του δημόσιου τομέα, ως ποσοστό στο Α.Ε.Π. σταθεροποιηθεί σε μονοψήφιο αριθμό.
- (γ) Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών είναι τόσο, ώστε να χρηματοδοτείται με την αυτόνομη εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων (εξισορροποιητικός δανεισμός μηδέν).

Οι παραπάνω κατευθύνσεις αποτελούν και τους βασικούς άξονες της οικονομικής μας πολιτικής για το 1987.

Πιο αναλυτικά

Οι στόχοι μας για το 1987 είναι :

- (1) Συγκράτηση της αύξησης του Δ.Τ.Κ. μεταξύ Δεκεμβρίου 1986 και Δεκεμβρίου 1987 στο 10%.
- (2) Μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στα 1.250, ώστε να πλησιάσουμε το ύψος της αυτόνομης εισροής κεφαλαίων από το εξωτερικό (1-1,2 δισ.δολλάρια).
- (3) Μείωση του ελλείμματος του δημόσιου τομέα, ως ποσοστό στο Α.Ε.Π. κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες, ώστε να απελευθερωθούν πόροι που θα μπορούν να διατεθούν για την επέκταση των εξαγωγών μας και την υποκατάσταση των εισαγωγών μας, συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών.

Για την επιτυχία των παραπάνω στόχων, τα μεσα οικονομικής πολιτικής που θα χρησιμοποιήσουμε είναι :

- (α) Ο Προϋπολογισμός. Οπως αναπτύχθηκε διεξοδικά, ο Προϋπολογισμός συνεχίζει την προσπάθεια μείωσης των δαπανών, αύξησης των εσόδων και δικαιότερης κατανομής του φορολογικού βάρους.
- (β) Η ίδια εισοδηματική πολιτική που εφαρμόστηκε και κατά το 1986. Η συνέχιση της περιοριστικής εισοδηματικής πολιτικής είναι, παρ'όλο το κοινωνικό κόστος που συνεπάγεται, επιβεβλημένη. Κάθε αὐξηση των χρηματικών εισοδημάτων σε υψηλότερο επίπεδο από εκείνο που έχει τεθεί ως στόχος για τον πληθωρισμό, θα επιδράσει αρνητικά τόσο στον πληθωρισμό -θα τον ενισχύσειόσο και στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών -θα αυξήσει το ελλειμμα. Η αύξηση θα επιβαρύνει το κόστος παραγωγής και στο βαθμό που αυτό θα διαμορφωθεί σε υψηλότερα επίπεδα από εκείνο των ανταγωνιστριών χωρών, όπως συνέβη στο παρελθόν, θα ματαιώσουμε την προσπάθεια για περισσότερες εξαγωγές και υποκατάσταση εισαγωγών.

Η εισοδηματική πολιτική θα πρέπει να συνεχιστεί έτσι ώστε να διατηρηθεί η αντιπληθωριστική φορά. Ο συνδυασμός της εισοδηματικής πολιτικής με τη συναλλαγματική πολιτική θα πρέπει να συνεχιστεί σε τρόπο ώστε να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας στο επίπεδο της 11ης Οκτωβρίου 1985 - ημερομηνία της υποτίμησης κατά 15% - και να δρέψουμε τα οφέλη της μεγαλύτερης ανταγωνιστικότητας, πολλά από τα οποία θα τα προσποριστούμε για πρώτη φορά το 1987. Ισχυρίζονται πολλοί, ότι οι μισθωτοί στη χώρα μας έχουν μικρή συμμετοχή στο κόστος των προϊόντων και στη διαμόρφωση των τιμών,

άρα και ο έλεγχος των εισοδημάτων είναι χωρίς έννοια.

Αυτό είναι συγχρόνως ανακριβές και ελλιπές. Είναι ανακριβές, γιατί, ενώ μεν για μία επίχειρηση το άμεσο εργατικό κόστος μπορεί να είναι ένα σχετικό μικρό ποσοστό του συνόλου, το έμμεσο εργατικό κόστος που ενσωματώνεται στα αγαθά και υπηρεσίες που αγοράζει η επιχείρηση για την παραγωγή της πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη. Η σημασία του εργατικού κόστους γίνεται τότε προφανής.

Είναι ελλιπές, γιατί παραβλέπει ότι άμεσα και άρρηκτα συνδεμένη με την εισοδηματική πολιτική είναι η συναλλαγματική πολιτική, η οποία καθορίζει το δραχμικό κόστος των εισαγομένων προϊόντων, καθώς επίσης και η πολιτική για τις τιμές των αγροτικών προϊόντων. Εμμεσα δε, είναι συνδεμένες με την εισοδηματική πολιτική και οι τιμές που οι ελεύθεροι επαγγελματίες χρεώνουν για τις υπηρεσίες τους, γιατί φυσικά δεν λειτουργούν στο κενό, στηρίζονται στη ζήτηση που αναπτύσσεται στην υπόλοιπη οικονομία.

Ετσι η εισοδηματική πολιτική είναι στο επίκεντρο ενός αλληλένδετου πλέγματος, που καλύπτει σχεδόν το σύνολο του κόστους της παραγωγής και εξασκεί δεσπό-ζουσα επιρροή τόσο στις τιμές στην εσωτερική αγορά όσο και στην ανταγωνιστικό-τητα στη διεθνή αγορά. Ελεγχος του πληθωρισμού είναι ανέφικτος, αν δεν επιδιώξουμε να σπάσουμε τη σπειροειδή σχέση μισθών-τιμών και με την εισοδηματική πολιτική.

- (γ) Συναλλαγματική πολιτική. Η συναλλαγματική πολιτική που ακολουθήθηκε από την υποτίμηση τον Οκτώβριο 1985 έχει σχεδόν απόλυτη διαφάνεια και βέβαια είναι διαφανέστερη απ΄ότι ήταν προηγούμενες εποχές. Σχεδιάστηκε και εφαρμόζεται έτσι ώστε να έιναι συνεπής προς το σκοπό της μείωσης του πληθωρισμού στον ετήσιο στόχο, ώστε να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας τουλάχιστο στο επίπεδο που επιτεύχθηκε με την υποτίμηση 15% τον Οκτώβριο 1985. Η ίδια πολιτική θα ακολουθηθεί το 1987. Ο σκοπός διατήρησης της ανταγωνιστικότητας απαιτεί διολίσθηση της δραχμής για να αντισταθμιστεί η ταχύτερη αύξηση του εργατικού κόστους στην Ελλάδα, σε σύγκριση με τις ανταγωνίστριες χώρες.
- (δ) Νομισματική και πιστωτικη πολιτική. Η νομισματική πολιτική θα είναι συνεπής προς τους στόχους για τον πληθωρισμό και το ισοζύγιο πληρωμών, για να μην υπονομεύονται οι στόχοι από υπερβάλλουσα ζήτηση που τροφοδοτείται από τραπεζικές πιστώσεις. Η πιστωτική επέκταση δεν θα πρέπει να υπερβεί ποσοστό 11%.

Οι παραπάνω επιδιώξεις έχουν σχεδιαστεί με βάση ορισμένες υποθέσεις. θα αναφέρω μόνο μερικές από αυτές:

- (1) η τιμή του πετρελαίου θα είναι κατά μεσο όρο 16 δολλάρια ανά βαρέλι CIF,
- (2) η ισοτιμία του δολλαρίου θα διατηρηθεί στα επίπεδα του Νοεμβρίου του 1986, έναντι των άλλων κυρίων νομισμάτων,
- (3) οι αγορές των χωρών στις οποίες εξάγουμε θα επεκταθούν κατά 2,5%,
- (4) η μακροπρόθεσμη πληθωριστική επίπτωση από την εφαρμογή του Φ.Π.Α. δεν θα είναι πολύ σημαντική.

Αυτές είναι υποθέσεις για εξελίξεις τις οποίες εμείς ελάχιστα μπορούμε να επηρεάσουμε. Οι υποθέσεις αυτές έγιναν με βάση τις καλύτερες δυνατές πληροφορίες που διαθέτουμε, αλλά, αν αποδειχθούν σημαντικά λανθασμένες, θα κάνουν την επίτευξη των στόχων μας πιο δύσκολη ή πιο εύκολη, ανάλογα με το εάν η απόκλιση των γεγονότων από τις υποθέσεις μας είναι δυσμενής ή ευμενής.

Το τονίζω αυτό, για να γίνει αντιληπτό ένα προφανές αλλά και βασικό σημείο, ότι η πορεία της οικονομίας προς τους καθορισμένους στόχους υπόκειται σε ισχυρές εξωγενείς επιδράσεις. Οταν κρίνει λοιπόν κανείς τις οικονομικές εξελίξεις, πρέπει να υπολογίζει σωστα το ρόλο των εξωγενών δυνάμεων.

Στη διάρκεια του 1986 έγινε σημαντική προσπάθεια για να προωθηθούν διαρθρωτικές αλλαγές, να εκσυγχρονιστεί ο παραγωγικός μηχανισμός και να υποβοηθηθεί η αναπτυξιακή διαδικασία.

Δημωρισμές φ

Τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπιζει η οικονομία μας είναι ακόμη σημαντικά και θα παραμείνουν σημαντικά. Γιατί η κρίση δεν οφείλεται στη συγκυρία. Οφείλεται στη στρεβλή ανάπτυξη δεκαετιών, σε διαρθρωτικες αδυναμίες. τα προβλήματα όμως, όσο δύσκολα και αν είναι δεν είναι αξεπέραστα. Μπορούν να λυθούν, αν δουλέψουμε με γνώση τους, με στόχο την ανάπτυξη, με σύστημα και συνέπεια, χωρίς ταλαντεύσεις και μικροπολιτικούς υπολογισμούς.

INTRODUCTORY NOTES OF THE MINISTER OF NATIONAL ECONOMY MR.C.SIMITIS

After 1975, most of the developed countries corrected the imbalances in their economies caused by the first oil crisis. In Greece, such an adjustment did not take place. Nor were efforts made to confront the deep-seated structural weaknesses which had been accumulating through a fast but distorted economic development. On the contrary, policies based primarily on private consumption and housing investment increases continued to be pursued.

The second oil crisis in 1979, aggravated the problems. In Greece, again, no adjustment was made; a policy of flight continued to be implemented instead, leading to a further fall in investment and to a rise in consumption.

The PASOK Government, at the end of 1981, gave priority to narrowing the long-standing social inequalities. However, it had become obvious that a postponement of the adjustment was no longer possible. Deficits in the external accounts of the country of the order of \$ 2.4 and \$ 3.2 billion in 1984 and 1985 respectively, had led to a heavy increase in external debt. The existence of an inflation rate of 20% meant a constant loss of export markets and a perpetuation of the vicious circle "devaluation-inflation-devaluation". Today, every Greek is paying about 40.000 drachmæ in order to service the external debt. Confronted with this situation, the Government opted for the necessary adjustment by implementing in October 1985 a two-year stabilisation programme.

The stabilisation package aims at reducing the external current account deficit and the rate of inflation so as, in conjunction with a series of structural improvements, to create the prerequisites for sound economic development. The instruments used to this end, are the combination of the exchange rate policy and the incomes policy, designed so as to maintain the competitiveness of the economy, as well as budgetary and monetary policies aiming at reducing the public sector deficit and at controlling the liquidity of the economy.

The developments in 1986 show clearly that the course of the economy has been set to the desired direction.

The two basic problems the stabilisation programme was designed to tackle were inflation and the external current account deficit. For inflation, we set the

target of 16% (from the beginning to the end of 1986) against 25% in 1985. For the deficit in the current account we set the target of \$ 1.7 billion against a deficit of \$ 3.3 billion in 1985.

The evidence shows that we have approached the targets: we are close to the 16% target for inflation and to the \$ 1.7 billion target for the current account deficit. It is important to note that the deceleration of the inflation and the reduction of the deficits in 1986, were achieved without a rise in unemployment, (on the contrary, the rate of unemployment declined slightly) and with approximately 0,5% GDP growth.

Economic Policy for 1987

The environment in which a country exists, operates and develops, influences decisively the internal economic developments. The constraints of the world environment are even more strenuous when it comes to a small open economy like that of Greece.

The OECD countries have already entered a phase of slow but steady economic growth with very low rates of inflation. This fact obliges us to attach primary importance to combatting inflation in order to avoid corrective interventions through continuous sliding depreciations or devaluations of our national currency. We must fight inflation and enter a phase of recovery as soon as possible; otherwise the technological gap between our country and the competitor countries will continue to widen, leading as a result to a deterioration of the position of the country in the international division of labour.

It is known that investment and modern technology are interdependent and that in order to achieve a better position in the international market, it is necessary to increase the share of investment in the GDP. The increase in investment, however, will be a much easier task than it is today, if the imbalances which characterise the Greek economy are corrected, if we reach a stage where:

- a) Inflation approximates the EEC average level;
- b) The public sector deficit, as a percentage of the GDP, stabilises at a one-digit figure;

c) The external current account deficit can be financed by the autonomous private capital inflow (no accommodating borrowing).

The above directions constitute the basic axes of our economic policy for 1987.

More specifically, our targets for 1987 are :

- 1. To contain the increase in the Consumer Prices Index, from December 1986 to December 1987, to 10%;
- 2. To reduce the external current account deficit to \$ 1.250 billion so as to approach the level of the autonomous private capital inflow (\$ 1 1.2 billion);
- 3. To reduce the public sector deficit, as a percentage of GDP, by 4 percentage points, thereby freeing resources which will become available for export expansion and import substitution and thus improving the balance of payments.

To attain the above targets, we will use the following instruments of economic policy:

- (a) <u>Budget</u>. As thoroughly explained, efforts are continued in order to reduce expenditures, to raise additional revenue and make the distribution of tax burden fairer.
- (b) Incomes policy. Incomes policy will be the same as that implemented in 1986. Strict enforcement of the incomes policy introduced in October 1985 is essential, despite the social costs and sacrifices it involves. An increase in money incomes at a higher level than the targeted one for the inflation, will have a negative impact on both the inflation and the external current account. Such an increase would also affect costs of production, and to the extent that these costs would be at higher levels than the ones in the competitor countries (as the case was often in the past), would offset our efforts for more exports and for import substitution.

The incomes policy will have to be continued so as to sustain the antiinflationary momentum. The combination of incomes policy and exchange rate policy will have to be continued so as to maintain the competitiveness of the Greek economy at the level achieved on 11 October 1985 - the date of the 15% devaluation - and thereby reap the benefits of greater competitiveness, a great part of which will take place for the first time in 1987. Some have argued that wage-earners in our country do not affect significantly the cost of goods and the determination of prices and that incomes control is therefore meaningless.

This argument is both inaccurate and incomplete. It is inaccurate because, while on the one hand direct labour cost for a company may be a relatively small percentage of the whole, indirect labour cost embodied in goods and services purchased by the company for its production needs should also be taken into account. The importance of labour cost becomes then obvious.

It is incomplete because it disregards the fact that the exchange rate policy is directly and indivisibly connected with the incomes policy. And it is the exchange rate policy that determines the drachma cost of imported goods, as well as the price policy for agricultural products. On the other hand, the prices charged by free professionals for the services they render are indirectly connected with the incomes policy, as it is obvious that they do not operate in a vacuum, but they base their behaviour on demand developments in the rest of the economy. So, the incomes policy is in the epicenter of an interdependent network, covering nearly the total of the production cost, playing a dominating part in the determination of prices both in the domestic market and in the international market as regards competitiveness. The control of inflation is unattainable, unless we strive to break the spiral wages-prices relation by using the incomes policy as an instrument.

(c) Exchange rate policy. The exchange rate policy which has been followed since the devaluation of October 1985 is almost completely transparent, certainly more transparent than in the past. It was designed and is implemented so as to maintain the competitiveness of the Greek economy (at least at the level attained by the devaluation of 15% in October 1985) and at the same time to be consistent with the target of reducing the annual rate of inflation. The same policy will be followed in 1987. The objective of maintaining the competitiveness requires a sliding depreciation of the

drachma to offset the faster increase in labour costs and prices in Greece than in the competiror countries.

(d) Monetary and credit policy. The monetary policy will be consistent with the inflation and balance of payment targets; consistent in order to prevent these targets being jeopardised by excess demand fed by bank credit. The credit expansion should not exceed 11%.

The above objectives have been designed on the basis of certain assumptions. I will mention just a few of them :

- 1) The price of oil will average \$ 16 per barrel CIF;
- 2) The dollar rate will stay at its November 1986 level vs. other major currencies;
- The markets of the countries to which we sell our exports will grow by 2,5%;
- 4) The long-term inflationary impact of the introduction of VAT will not be very significant.

These are assumptions about matters on which we can have little influence. We have made these assumptions on the best information available, but if they turn out to be substantially wrong, they could make the attainment of our targets more difficult or easier, depending on whether the deviations of the facts from our assumptions are unfavourable or favourable.

I am emphasizing this in order to make the obvious but important point that the course of the economy towards the set targets is subject to strong exogenous influences. And, in judging how the economy is progressing, due allowance must be made for these exogenous forces.

During 1986 considerable effort was made to bring about structural adjustments, to modernise the production apparatus and to support the process of growth and development.

The problems our economy faces are serious (and will remain so). Because the crisis is not simply due to a conjuncture. It is due to long-standing structural weaknesses and a distorted economic development. Difficult as the problems may

seem, they are certainly not insuperable. They can be resolved provided we are determined to comprehend them and work systematically and consistently, without hesitancy and short-term political calculations, toward a sustainable growth.